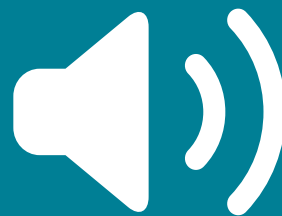

Meldcode huiselijk
geweld en kinder-
mishandeling /
stappenplan

Toelichting Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

INLEIDING

In het begin van het jaar 2012 treedt naar verwachting de *Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling* in werking. Deze wet stelt het gebruik van een meldcode verplicht voor professionals in ondermeer het onderwijs, zorg, jeugdhulpverlening en reclassering bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Er komt *geen meldplicht*, maar een plicht om een meldcode te gebruiken. De beslissing om signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling wel of niet te melden, blijft voorbehouden aan de individuele professional in overleg met zijn leidinggevende. De meldcode is een instrument om tot een zorgvuldige beslissing te kunnen komen en geeft aan hoe met meldingen omgegaan moet worden. Ook moet het de professionals beter in staat stellen om risico's vroegtijdig te signaleren. De wet brengt geen wijziging aan in de regelgeving over privacy en de bescherming van persoonsgegevens. De meldcode bevat een stappenplan dat de professional stap voor stap leidt door het proces vanaf signaleren tot het doen van een melding. De wet beoogt dus om professionals ondersteuning te bieden bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling om daarmee geweld te voorkomen of zo spoedig mogelijk te stoppen.

De Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (hierna te noemen: Wet Meldcode) is opgesteld door de Ministeries van VWS, OCW en Justitie en het voormalige Ministerie van Jeugd en Gezin. Aan de wet wordt een basismodel meldcode toegevoegd als handreiking voor instellingen zodat de instellingen een goede basis hebben voor het opstellen van een eigen instellingscode.

Reclassering Nederland heeft sinds 2005 een eigen Meldcode kindermishandeling. Die meldcode kent evenals bovengenoemd basismodel meldcode een stappenplan waarvan overleg met anderen over een vermoeden van kindermishandeling een belangrijk onderdeel is. De Meldcode kindermishandeling wordt vervangen door de nieuwe Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling die nauw aansluit bij het basismodel. Overigens kunnen er in het geval van kindermishandeling andere afwegingen worden gemaakt dan bij huiselijk geweld vanwege de afhankelijke positie van de minderjarigen in vergelijking met die van volwassenen.

TOELICHTING

Het bij het wetsvoorstel/de wet gevoegde basismodel meldcode bevat een uitgebreide toelichting. Omdat de nieuwe meldcode van Reclassering Nederland vrijwel overeenkomt met het basismodel verwijzen wij voor een toelichting op het stappenplan naar de brochure *Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling* van het Ministerie van VWS, zie www.meldcode.nl. Deze notitie zal ingaan op specifieke voor Reclassering Nederland/de reclassering geldende voorschriften.

Geheimhoudingsplicht en privacyreglement

Om een melding bij het Steunpunt HG of AMK te kunnen doen moet de reclasseringswerker en medewerker werkstraf het stappenplan uit de meldcode doorlopen én zich kunnen baseren op een rechtsgrond voor gegevensuitwisseling. Medewerkers van Reclassering Nederland zijn wettelijk verplicht om persoonsgegevens van de justitiabelen waar zij mee te maken krijgen geheim te houden. Die geheimhoudingsplicht is niet absoluut. Onder bepaalde voorwaarde mag een reclasseringsmedewerker persoonsgegevens met andere instanties/professionals delen. Reclassering Nederland heeft de wettelijke regels over het omgaan met persoonsgegevens van justitiabelen uitgewerkt in het *Privacyreglement inzake bescherming van cliëntgegevens* (laatst gewijzigd in maart 2009).

.....
Het Privacyreglement is ook van toepassing op het registreren en verstrekken van gegevens van justitiabelen die betrekking hebben op huiselijk geweld, kindermishandeling, vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis) en eengerelateerd geweld. Volgens het Privacyreglement kunnen cliëntgegevens aan derden worden verstrekt:

- wanneer dat vereist is op grond van een wettelijke plicht (artikel 9 lid 2 sub a);
- indien dat noodzakelijk is ten behoeve van de uitvoering van een wettelijke reclasseringstaak (artikel 9 lid 2 sub e);
- met de schriftelijke toestemming van de betrokken justitiabele (artikel 9 lid 2 sub f);
- in geval van overmacht (artikel 9 lid 3).

Om sneller te kunnen beoordelen of gegevens wel of niet met derden uitgewisseld mogen worden is een op het Privacyreglement gebaseerde ‘beslisboom’ opgesteld. Het Privacyreglement en de beslisboom staan op het Intranet.

Een melding van kindermishandeling of huiselijk geweld zal in veel gevallen gebaseerd zijn op artikel 9 lid 3 van het Privacyreglement waarin het volgende staat vermeld:

In afwijking van de vorige leden van dit artikel kunnen cliëntgegevens zonder toestemming van de cliënt aan andere dan de in artikel 8 van dit reglement bedoelde personen of organisaties worden verstrekt:

- a* wanneer de belangen van anderen of de samenleving met ernstige schade bedreigd worden (overmacht)
- b* aan een Advies en Meldpunt Kindermishandeling in geval van een redelijk vermoeden van kindermishandeling
- c* aan de Raad voor de Kinderbescherming indien dit noodzakelijk kan worden geacht voor de taken van de raad.

NB toegevoegd wordt:

- d* aan een Steunpunt Huiselijk Geweld ingeval van een redelijk vermoeden van huiselijk geweld.

De toelichting bij het Privacyreglement bevat de volgende tekst:

¹*Bij de beslissing het beroepsgeheim al dan niet te doorbreken, is het van belang dat een zorgvuldige afweging wordt gemaakt. Hiervoor zijn in de jurisprudentie en literatuur² zorgvuldigheidseisen ontwikkeld. Een geheimhouder moet zichzelf in geval van overmacht de volgende vragen stellen als het gaat om het doorbreken van de geheimhoudingsplicht (toetsingscriteria):*

- a* Welk gerechtvaardigd doel wil ik bereiken met het geven van informatie?
- b* Kan dit doel ook worden bereikt zonder dat ik die informatie aan een ander verstrek?
- c* Is het mogelijk en verantwoord om toestemming van mijn cliënt te vragen voor de gegevensverstrekking? Zo ja, heb ik echt alles gedaan om toestemming te verkrijgen?
- d* Is het ernstig nadeel dat ik wil afwenden zo zwaar dat dit opweegt tegen het belang dat de cliënt heeft bij geheimhouding?
- e* Als men besluit te spreken, dient nagaan te worden welke informatie de andere partij echt nodig heeft. Niet meer gegevens mogen verstrekt worden dan noodzakelijk is om het doel te bereiken.
- f* Het bovenstaande dient ook met de leidinggevende besproken te worden. De gemaakte afweging moet in het dossier van de cliënt gedocumenteerd worden.

.....
¹ bron: toelichting in Handboek Reclassering over de geheimhoudingsplicht

² De jurisprudentie en literatuur met betrekking tot de doorbreking van de geheimhoudingsplicht van de Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst en bij een melding kindermishandeling bij het AMK op grond van de Wet op de Jeugdzorg

De tekst van en toelichting op artikel 9 lid 3 Privacyreglement zullen voor de duidelijkheid nog aangepast worden aan de Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Maar ook de huidige tekst staat aan meldingen van huiselijk geweld, inclusief vrouwelijke genitale verminking en eerge relateerd geweld niet in de weg. Hierbij kan immers een beroep worden gedaan op het bepaalde in lid 3 sub a (overmacht).

Wanneer de reclasseringswerker of medewerker werkstraf huiselijk geweld of kindermishandeling signaleert tijdens de uitvoering van een wettelijke reclasseringstaak en waarbij de (vermoedelijke) pleger als reclasseringscliënt aangemerkt kan worden, geldt dat ook rekening gehouden moet worden met de wet- en regelgeving die van toepassing is op die reclasseringstaak. Met name bij reclasseringstoezicht zal dit zich voordoen. Hieronder zal op die verschillende taken ingegaan worden.

RECLASSERINGSADVIES

Als de aanleiding van de opdracht voor een Reclasseringsadvies is gelegen in (een verdenking van) huiselijk geweld of kindermishandeling hoeft de reclasseringswerker geen nieuwe melding bij het Steunpunt HG of het AMK te doen. Immers het huiselijk geweld of de kindermishandeling is al bij justitie bekend en wordt strafrechtelijk afgedaan. Het kan ook zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling zich opnieuw voordoet in de periode van het opstellen van het Reclasseringsadvies of dat de adviseur huiselijk geweld en/of kindermishandeling vermoedt, terwijl dit nog niet bij justitie bekend is. Dan kan de reclasseringswerker/unitmanager na het doorlopen van het stappenplan een zorgmelding doen bij het Steunpunt HG of AMK op grond van artikel 9 lid 3 van het Privacyreglement.

Indien het relevant is voor het Reclasseringsadvies kan het vermoeden en/of de melding in het rapport opgenomen worden (artikel 9 lid 2 sub d en sub e Privacyreglement). Hierbij moet wel bedacht worden dat de justitiabele/verdachte het recht heeft op lezing van het concept rapport. De reclasseringswerker rapporteert het vermoeden van kindermishandeling/huiselijk geweld én de zorgmelding in het Reclasseringsadvies.

RECLASSERINGSTOEZICHT

Bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling door een onder toezicht gestelde kan er sprake zijn van een (vermoedelijke) overtreding van de algemene voorwaarde van het niet plegen van strafbare feiten gedurende de proeftijd. Dan kan de reclasseringswerker in overleg met zijn unitmanager een melding doen bij het Steunpunt HG of het AMK (artikel 9 lid 2 sub e en lid 3 Privacyreglement).

De toezichttaak brengt met zich mee dat een overtreding aan het OM moet worden gemeld (o.a. artikel 14d lid 2 en 15b lid 2 Wetboek van Strafrecht). Als er besloten wordt een zorgmelding te doen dan moet het OM op de hoogte gebracht worden middels de reguliere voortgangsrapportages.

TAAKSTRAFFEN

Indien een reclasseringsmedewerker vermoedt dat de taakgestrafte die hij begeleidt pleger is van huiselijk geweld of kindermishandeling kan een melding gedaan worden bij het Steunpunt HG of het AMK in overeenstemming met het stappenplan en met een beroep op artikel 9 lid 3 van het Privacyreglement. Daarnaast moet de opdrachtgever in kennis worden gesteld van deze zorgmelding, middels het voortgangsverslag of afloopbericht.

MELDCODE HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

Het bevoegd gezag van Stichting Reclassering Nederland

Overwegende

- dat Reclassering Nederland verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de uitvoering van haar taken en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van de uitvoering van haar taken ten opzichte van justitiabelen, die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van professionals, die werkzaam zijn bij Reclassering Nederland op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met justitiabelen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat Reclassering Nederland een meldcode wenst vast te stellen zodat de professionals die binnen Reclassering Nederland werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat Reclassering Nederland in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de professionals bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder huiselijk geweld wordt verstaan (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld verstaan wordt: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden;
- dat onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzicht van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder professional in deze code wordt verstaan; de professional die voor Reclassering Nederland werkzaam is en die in dit verband ten opzichte van justitiabelen taken uitvoert;
- dat onder justitiabele in deze code wordt verstaan: iedere persoon met wie de reclassering in het kader van haar opdracht professioneel te maken heeft.

In aanmerking nemende

- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- het privacyreglement van de reclassering;

Stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast.

STAPPENPLAN: STAP 1

In kaart brengen van signalen

Wanneer je als reclasseringswerker, medewerker werkstraf of werkmeester geconfronteerd wordt met een 'niet pluis gevoel' of directe zorgen in bijvoorbeeld gesprekken met een cliënt, is het belangrijk om hier bij stil te staan en zo nodig actie te ondernemen. Verzamel aanwijzingen, die het vermoeden kunnen onderbouwen of weerleggen. Breng de signalen bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling in kaart en leg deze vast in het dossier. Leg ook de contacten over deze signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Neem als werkmeester contact op met de medewerker werkstraf die de betreffende werkgestrafte begeleidt. Bespreek je vermoedens en de aanwijzingen die dit vermoeden hebben veroorzaakt. De medewerker werkstraf doorloopt de verdere stappen van de meldcode. Uiteraard is nauw overleg tussen medewerker werkstraf en werkmeester noodzakelijk om een goed beeld te hebben van het vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Ook als je geen contact hebt met de kinderen van je cliënt, dan kun je toch signalen vastleggen over de situatie waarin deze kinderen zich bevinden, als de toestand van je cliënt daar aanleiding toe geeft. Bijvoorbeeld in geval van agressief gedrag van je cliënt.

Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese. Vermeld de bron als informatie van derden wordt vastgelegd.

STAPPENPLAN: STAP 2

Collegiale consultatie en zonodig raadplegen van het Steunpunt Huiselijk Geweld of Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

Overleg met anderen is van groot belang en staat centraal. Dit overleg dient om vermoedens te toetsen bij anderen, concrete stappen te inventariseren maar ook om ruimte te geven aan eventuele emoties. Bespreek de signalen met de werkbegeleider of de aandachtsfunctionaris meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Indien nodig kan advies gevraagd worden aan het Steunpunt Huiselijk Geweld (Steunpunt HG) of het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Bij het vragen van advies zet het Steunpunt HG of het AMK zelf geen stappen in de richting van de cliënt of van anderen. Adviesgesprekken vinden plaats op basis van anonieme cliëntgegevens, voor een adviesgesprek hoef je je beroepsgeheim dus niet te verbreken.

Bij een vermoeden van eengerelateerd geweld zal doorgaans een beroep gedaan worden op specifieke expertise. Het Steunpunt HG en het AMK kunnen zich onder andere over de veiligheidsrisico's laten adviseren door het Landelijk Expertise Centrum Eengerelateerd Geweld (LEC) dat als zelfstandige eenheid is ondergebracht bij de politie Haaglanden.

Onderdeel van de consultatie kan zijn stil te staan bij het voorbereiden en voeren van het gesprek met de cliënt.

STAPPENPLAN: STAP 3

Gesprek met de cliënt

Openheid is een belangrijke grondhouding van de professional. Daarom is het van belang zo snel mogelijk contact te zoeken met de cliënt om de signalen te bespreken. Soms zal het vermoeden door het gesprek worden weggenomen, dan zijn verdere stappen niet nodig. Worden de zorgen over de signalen door het gesprek niet weggenomen, dan worden ook de volgende stappen gezet.

In het gesprek met de cliënt gaat het er om dat je:

- 1 het doel van het gesprek uitlegt;
- 2 de signalen, dat wil zeggen de feiten die je hebt vastgesteld en de waarnemingen die je hebt gedaan, bespreekt;
- 3 de cliënt uitnodigt om daarop te reageren;
- 4 en pas na deze reactie zonedig komt tot een interpretatie van wat je hebt gezien en gehoord en wat aan jou in reactie daarop verteld is.

Er wordt geen gesprek gevoerd indien door het voeren van het gesprek de veiligheid van een van de betrokkenen in het geding zou kunnen komen of als je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de cliënt door dit gesprek het contact zal verbreken. Alleen in deze situaties is het doen van een melding bij het Steunpunt HG of AMK mogelijk zonder dat de signalen besproken zijn met de cliënt. In de toelichting op de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling staat meer informatie over het privacyreglement.

STAPPENPLAN: STAP 4

Weeg de aard en ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de cliënt het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

Geen verdere actie ondernemen

Indien de vermoedens in voldoende mate zijn weerlegd, dan wordt besloten geen verdere actie te ondernemen.

STAPPENPLAN: STAP 5

Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

De beslissing over het vervolg wordt altijd in de lijn genomen, dat wil zeggen door de unitmanager. Dit gaat vanzelfsprekend in overleg met de reclasseringswerker of medewerker werkstraf. In de toelichting op de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling staat meer informatie over gegevensuitwisseling en het privacyreglement.

Hulp organiseren en effecten volgen

Meen je, op basis van je afweging in stap 4, dat je je cliënt en zijn gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- organiseer dan de noodzakelijke hulp;
- volg de effecten van deze hulp;
- doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

Melden en bespreken met de cliënt

Meen je dat je niet in staat bent om de betrokkenen voldoende te beschermen tegen het risico van huiselijk geweld of kindermishandeling en staat de cliënt niet open voor enige vorm van hulp of blijft deze de problemen ontkennen:

- meld je vermoeden bij het Steunpunt HG of het AMK;
- sluit bij je melding zoveel mogelijk aan bij de feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie, die je meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- overleg bij de melding bij het Steunpunt HG of AMK wat je na de melding binnen de begrenzing van de gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om betrokkenen tegen het risico op huiselijk geweld te beschermen en wat het Steunpunt HG of het AMK gaat doen.

Bij het verstrekken van gegevens van een cliënt aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan het Steunpunt HG of AMK geldt als hoofdregel dat de reclasseringswerker of medewerker werkstraf zich inspant om toestemming voor zijn melding te krijgen.

Bespreek de melding vooraf met de cliënt, tenzij de veiligheid van betrokkenen door het voeren van het gesprek in het geding is of je hebt goede redenen om te veronderstellen dat door het gesprek het contact verder verbroken zal zijn. Leg uit dat je een melding wilt doen, wat een melding voor de cliënt betekent en wat het doel van de melding is. Blijkt uit de reactie van de cliënt dat hij bezwaar heeft tegen de melding, dan probeer je tegemoet te komen aan de bezwaren. Doel is dat je probeert betrokkene te overtuigen van je zorg en hem/haar daarmee probeert te motiveren om mee te werken aan hulpverlening. Blijven de bezwaren van de cliënt desondanks overeind, maak dan een afweging van de aangevoerde bezwaren tegen de noodzaak om betrokkenen tegen het geweld of de mishandeling te beschermen door een melding te doen.

Als er besloten wordt een zorgmelding te doen dan moet het OM op de hoogte gebracht worden middels de reguliere voortgangsrapportages.

Het gaat om een persoonsgerichte aanpak en daarvoor is het weergeven van de hele situatie van een dader/verdachte van belang. Uiteindelijk hebben alle omstandigheden en gebeurtenissen rondom één persoon allemaal met elkaar te maken.

Bespreek je melding vooraf met je cliënt:

- 1 leg uit waarom je van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
- 2 vraag de cliënt uitdrukkelijk om een reactie;
- 3 in geval van bezwaren van de cliënt, overleg op welke wijze je tegemoet kunt komen aan deze bezwaren;
- 4 is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om je cliënt of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in je afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de cliënt of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen;
- 5 doe een melding indien naar jouw oordeel de bescherming van de cliënt of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de cliënt over de melding kan je afzien:

- als de veiligheid van de cliënt, die van jezelf, of die van een ander in het geding is;
- als je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de cliënt daardoor het contact met jou zal verbreken.

Anoniem melden

Hoofregel is openheid over de meldingen. Voor reclasseringswerkers en medewerkers werkstraf geldt dat anoniem melden kan in het geval dat de bekendmaking van hun identiteit een bedreiging vormt of kan vormen voor de betrokkenen of voor henzelf. Deze afwegingen worden altijd besproken met het Steunpunt HG of het AMK om te bezien of er alternatieven mogelijk zijn. (PM Het Steunpunt HG kent nog geen specifieke regeling op dit punt, het AMK wel)

Evaluatie en nazorg

Het Steunpunt HG en het AMK houden melders op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.

Van belang is na afloop het traject te evalueren om zicht te krijgen op de omvang van het aantal zaken en zondig afspraken bij te stellen.

